

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ НАУКИ І ОСВІТИ

Р І Ш Е Н Н Я

До протоколу № 85
від 16 травня 2018 року

“Про стан законодавчого забезпечення функціонування та розвитку закладів фахової передвищої освіти (що за установчими документами мають статус вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації)”

Заслухавши та обговоривши інформацію Міністра освіти і науки України Гриневич Л.М., Голови підкомітету з питань позашкільної, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої освіти та освіти дорослих Констанкевич І.М., а також, враховуючи виступи інших учасників розширеного засідання про стан законодавчого забезпечення функціонування та розвитку коледжів, технікумів та прирівняних до них училищ (закладів фахової передвищої освіти), Комітет відзначає, що ситуація характеризується високою напруженістю та потребує негайного нормативно-правового врегулювання.

Завданням сучасної фахової передвищої освіти є професійна підготовка громадян до ефективної трудової діяльності в умовах активного впровадження новітніх технологій. Освітній процес повинен бути спрямований на формування компетентісно орієнтованого змісту, оволодіння випускниками коледжів і технікумів ключовими та професійними компетентностями, необхідними для майбутньої професійної діяльності в різних галузях економіки.

Період, який розпочався з введення в дію Закону України “Про вищу освіту” до моменту законодавчого врегулювання системи фахової передвищої освіти, можна назвати перехідним періодом. З часу прийняття Закону України “Про вищу освіту”, яким передбачено вилучення підготовки за освітньо-кваліфікаційним рівнем “молодший спеціаліст” з рівнів (ступенів) вищої освіти, Міністерством освіти і науки України досить повільно розробляються і затверджуються нормативно-правові акти як для перехідного періоду так і для подальшого розвитку коледжів, технікумів та прирівняних до них училищ.

Діяльність вищезазначених закладів освіти здійснюється у правовій невизначеності, оскільки Законом України “Про вищу освіту” у структурі закладів вищої освіти не передбачено вищих навчальних закладів I-II рівнів

акредитації і така назва зберіглася лише в перехідних положеннях вищезазначеного закону. Але для зміни типу закладів освіти на заклади фахової передвищої освіти та оформлення їх установчих документів потрібен не лише базовий закон про освіту, в якому однією з ланок освіти визначена фахова передвища освіта, але й спеціальний закон, а також низка підзаконних нормативних актів. Разом з тим, процедура законодавчо-нормативного творення не виправдано затягується.

Однією з причин вищевказаної ситуації може бути відсутність структурного підрозділу у Міністерстві освіти і науки України, який здійснював би управління такими закладами освіти.

Важливо зазначити, що у вересні 2016 року був ліквідований Сектор доуніверситетської освіти (попередньо він називався - Сектор з питань підготовки молодших спеціалістів) у департаменті вищої освіти Міністерства освіти і науки України і, таким чином, управління державними вищими навчальними закладами I-II рівнів акредитації у перехідний період було розпорощене на увесь департамент, проте цілеспрямованої роботи задля перспектив їх розвитку не спостерігалось, вирішувалися лише поточні питання.

У зв'язку з цим виникли проблеми і прогалини у стратегічному і перспективному плануванні.

Основними чинниками, що останнім часом гальмують вдосконалення освітнього процесу у вищих навчальних закладах I-II рівнів акредитації (зкладах фахової передвищої освіти), на які посилаються колективи закладів освіти, наукові установи та громадські організації у своїх зверненнях, є зокрема такі:

- відсутність законодавчої бази для діяльності закладів фахової передвищої освіти, недостатня активність щодо участі законодавчої і виконавчої гілок влади, органів місцевого самоврядування та суб'єктів господарювання у розв'язанні проблем і завдань фахової передвищої освіти;

- недосконалість механізму формування регіонального та відсутність можливості формування державного замовлення на підготовку молодших спеціалістів;

- відсутність механізму багатоканального й багаторівневого фінансування закладів фахової передвищої освіти;

- неефективність системи зовнішнього забезпечення якості освіти у коледжах, технікумах і прирівняних до них училищах, зокрема через відсутність процедур ліцензування і акредитації;

- з боку центральних органів виконавчої влади – недостатність уваги приділяється забезпеченню нормативно-правовою базою закладів освіти у перехідний період, розробленню професійних та освітніх стандартів на основі компетентнісного підходу та науково-методичному забезпеченню освітнього процесу в цих закладах;

- з боку місцевих органів влади – відсутність достатніх ресурсів для забезпечення розвитку закладів освіти, а також суб'єктивне розуміння меж своїх повноважень стосовно управління сферою фахової передвищої освіти, що найчастіше призводить до звуження автономії закладів освіти.

У розвиток вищевказаного потрібно зазначити, що ліцензування за освітньо-кваліфікаційним рівнем “молодший спеціаліст” з 2015 року припинено, оскільки цього рівня не має ні у Законі України “Про вищу освіту”, ні в інших законах. Лише у прикінцевих положеннях Закону України “Про освіту” зазначено про те, що “особи, які розпочнуть навчання за програмою підготовки молодшого спеціаліста, починаючи з 2020 року, у разі успішного завершення навчання отримають диплом молодшого спеціаліста, що засвідчуватиме здобуття кваліфікації фахової передвищої освіти”. Тобто, прикінцевими положеннями визначено подальше місце освітньо-кваліфікаційного рівня “молодший спеціаліст” у системі фахової передвищої освіти.

Таким чином, четвертий рік поспіль технікуми, коледжі та прирівняні до них училища позбавлені можливості повноцінного функціонування і розвитку, мобільності у підготовці фахівців відповідно до потреб до ринку праці, в тому числі й тому, що неможливо проліцензувати затребувані на сьогодні спеціальності.

Разом з тим, на підставі Закону України “Про освіту” доцільно було б розробити і затвердити тимчасовий перелік спеціальностей освітньо-кваліфікаційного рівня фахової передвищої освіти “молодший спеціаліст”, тимчасові умови ліцензування цих спеціальностей, та організувати розроблення нових сучасних стандартів фахової передвищої освіти для уникнення негативних наслідків стагнації цієї ланки освіти.

На сьогодні Міністерством освіти і науки України демонструється певна робота в напрямку удосконалення якості вищої, професійно-технічної і загальної середньої освіти. На жаль, на противагу цьому робота у напрямку трансформування і розвитку системи фахової передвищої освіти здійснюється не активно.

Знаменним для вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації став 2018 рік, адже з 1 січня змінено систему фінансування державних технікумів, коледжів та прирівняних до них училищ. Одразу виникла низка проблем у зв'язку з передачею вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації, які мають статус юридичної особи, на фінансування з обласного бюджету, а структурних підрозділів університетів і академій - на фінансування за рахунок та в межах коштів, передбачених для підготовки кадрів у закладах вищої освіти III-IV рівнів акредитації.

За інформацією Міністерства освіти і науки України на виконання статті 24 Закону України “Про Державний бюджет України на 2018 рік” (№ 2246-VIII) 142 державних вищих навчальних закладів I-II рівня акредитації (141 заклад освіти, що належать до сфери управління Міністерства освіти і науки, та Київське державне хореографічне училище Міністерства культури України), визначених додатком 10 до цієї статті, було передано на фінансування з обласних бюджетів та бюджету м. Києва: оплата послуг з виконання доведеного у попередні роки державного замовлення наразі здійснюється за рахунок освітньої субвенції, додаткової дотації та фінансування з обласних бюджетів та бюджету м. Києва.

З них по областях: Вінницька – 5; Волинська – 3; Дніпропетровська – 17; Донецька – 10; Житомирська – 6; Закарпатська – 1; Запорізька – 4; Івано-

Франківська – 4; Київська – 6; Кіровоградська – 5; Луганська – 4; Львівська – 6; Миколаївська – 2; Одеська – 7; Полтавська – 4; Рівненська – 3; Сумська – 1; Тернопільська – 3; Харківська – 17; Херсонська – 3; Хмельницька – 3; Черкаська – 4; Чернівецька – 7; Чернігівська – 4; місто Київ – 13.

За інформацією Міністерства фінансів, видатки цих 142 закладів освіти на 2018 рік, затверджені для навчання здобувачів вищої освіти, зарахованих за державним замовленням протягом попередніх років, складають 2038,4 млн. грн., що на 249,5 млн. грн. або на 14 відсотків більше касових видатків 2017 року. При цьому касові видатки зазначених закладів освіти за 2017 рік за загальним фондом державного бюджету склали 1845,5 млн. грн (наведені показники за минулий рік не враховують обсягу соціальної стипендії, яка з 2017 року виплачувалась органами Мінсоцполітики). Крім цього, у Державному бюджеті України на 2018 рік передбачена додаткова дотація на здійснення переданих з державного бюджету видатків з утримання закладів освіти та охорони здоров'я в обсязі 16 500,0 млн. грн.

У переважній більшості цих закладів наразі не виникає проблем з фінансовим забезпеченням поточної діяльності, включаючи надбавки педагогічним працівникам та оплату комунальних послуг. Однак, незважаючи на збільшення на 11 відсотків у порівнянні з минулим роком обсягу фінансування, у окремих областях кошти на фінансування зазначених закладів освіти заплановані тільки на 8 місяців поточного року, що потребуватиме в подальшому додаткових корегувальних дій. Наприклад, дефіцит коштів Чернігівського обласного бюджету у 2018 році під час затвердження бюджету в освіті склав 36,1 млн. грн. (близько 3 місячних фондів оплати праці закладів освіти, у тому числі – державних вищих навчальних закладах I-II рівнів акредитації).

Очевидно, що не для усіх регіонів фінансування технікумів, коледжів і прирівняних до них училищ є посилюючим, адже наповнення місцевих бюджетів є нерівномірним. Кожний регіон має вже сформовану мережу державних закладів вищої освіти та невід'язані з мережею різні обсяги обласних бюджетів. Звернення місцевих органів влади до Комітету свідчать про наявність проблем з утриманням вищезазначених закладів освіти. У деяких регіонах потреби коледжів і технікумів фінансуються стовідсотково за рахунок місцевих бюджетів, в інших частково. Для прикладу, у Полтавській області обласний бюджет на 95% покриває потреби переданих закладів освіти, а в Миколаївській області для фінансування коледжів і технікумів – більше 60% видатків здійснено за рахунок дотації з державного бюджету місцевим бюджетам, не зважаючи на те, що лише два коледжі передано на обласний бюджет. Луганська обласна державна адміністрація зазначає про те, що фінансування закладів вищої освіти з обласного бюджету взагалі є непомірним тягарем для області, економіка та соціальна інфраструктура якої найбільше постраждала внаслідок військової агресії на Сході України. Чернівецька обласна державна адміністрація також зазначає, що обласний бюджет не може повністю профінансувати потреби вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації, і є потреба у виділенні додаткового фінансування в сумі 8 млн. 100 тис. грн. (для здійснення в повному обсязі

видатків на оплату праці з нарахуваннями в сумі 4 млн. 100 тис. грн. та виплату стипендій в сумі 4 млн. грн.).

На противагу вищезазначеному, Тернопільська обласна державна адміністрація зазначає, що загальний обсяг кошторисних призначень на 2018 рік вказаним закладам становить 54,2 млн грн (загальний фонд), що на 15,7 млн грн більше, ніж в минулому році. У зазначену суму коштів у повному обсязі враховано виплату заробітної плати з нарахуваннями, оплату комунальних послуг та енергоносіїв, виплату стипендій.

Крім фінансових проблем, тривожить позиція, що спостерігається у діях деяких місцевих органах влади, які розглядають ситуацію з передачею в їх управління закладів фахової передвищої, а також професійно-технічної освіти не як особливу відповідальність перед громадянами і державою, але як джерело отримання державного майна у своє розпорядження. Є приклади рішень місцевих органів влади стосовно яких виникають сумніви щодо їх відповідності законам України.

Водночас, у додатку 10 до Державного бюджету України 2018 року, яким затверджено перелік закладів освіти, що передаються на фінансування з місцевого бюджету, включено низку закладів освіти, доцільність передачі яких на фінансування з місцевих бюджетів сумнівна. Наприклад, в цей перелік включено Київське державне хореографічне училище. Разом з тим, Київська міська державна адміністрація повідомляє, що у складі вищезазначеного закладу освіти функціонує інтернат для учнів, який за її твердженням не може відноситися до вищих навчальних закладів I-II р.а. В інтернаті навчаються, проживають і харчуються учні п'ятого -- дев'ятого класу. Всього в училищі навчається - 119 учнів та 75 студентів на I-III курсах, разом 194 особи. Зазначений інтернат не може фінансуватися за рахунок бюджетної програми "Підготовка кадрів вищими навчальними закладами I-II рівнів акредитації", тому його доцільно повернути на фінансування з Державного бюджету.

Крім того, до переліку закладів освіти у додатку 10 Закону України "Про Державний бюджет України на 2018 рік" потрапили Дніпропетровський, Коломийський, Ржищівський, Рубіжанський, Первомайський, Харківський індустріально-педагогічні технікуми та Київський професійно-педагогічний коледж імені Антона Макаренка. Ця низка закладів у свій час була створена державою з метою забезпечення закладів професійно-технічної освіти висококваліфікованими майстрами виробничого навчання. Поставлене перед ними завдання не втратило своєї актуальності. Вони не створювалися в кожній області, а кожен заклад мав своє галузеве спрямування і обслуговував усю країну. Регіоналізація замовлення підготовки фахівців у ВНЗ I-II р.а. зруйнувала систему підготовки кадрів для професійно-технічної освіти. Замість збереження традицій, модернізації навчально-матеріальної бази і підвищення статусу перелічених закладів, підняття їх рівня до можливості підготовки бакалаврів, ця система на межі знищення.

На сьогодні, в особливо в скрутному стані опинилося більшість закладів освіти, які є структурними підрозділами університетів, академій, що підпорядковані Міністерству освіти і науки України і не мають статусу окремої

юридичної особи. Адже Законом України “Про Державний бюджет України на 2018 рік” була ліквідована програма з кодом програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету 2201150 “Підготовка кадрів вищими навчальними закладами I і II рівнів акредитації та забезпечення діяльності їх баз практики”, але не додано коштів з урахуванням фінансування структурних підрозділів на програму “Підготовка кадрів вищими навчальними закладами III і IV рівнів акредитації та забезпечення діяльності їх баз практики”.

Тому, за підсумками I кварталу 2018 року у закладах освіти-структурних підрозділах закладів вищої освіти, підпорядкованих Міністерству освіти і науки України, існує заборгованість із заробітної плати, стипендій, оплати за комунальні послуги. За даними громадської організації “Всеукраїнська асоціація працівників вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації” дефіцит фінансування коледжів і технікумів, що є структурними підрозділами університетів, академій, складає понад 1,6 млрд. грн.

Фінансування вищих навчальних закладів освіти I-II рівнів акредитації у 2018 році підпорядкованих Міністерству охорони здоров'я України та Міністерству культури України здійснюється за рахунок та в межах коштів, передбачених відповідними бюджетними програмами – “Підготовка і підвищення кваліфікації медичних та фармацевтичних, наукових та науково-педагогічних кадрів вищими навчальними закладами III і IV рівнів акредитації» та “Підготовка кадрів для сфери культури і мистецтва вищими навчальними закладами III і IV рівнів акредитації”.

Структурні підрозділи закладів вищої освіти Міністерства охорони здоров'я України при прийнятті Державного бюджету на 2018 рік уникли “фінансових потрясінь”, тому що вони в минулий період фінансувалися в межах тої ж програми, а її обсяги порівняно з 2017 роком не зменшилися, а збільшилися.

За інформацією Міністерства освіти і науки України касові видатки технікумів і коледжів (структурних підрозділів закладів вищої освіти, підпорядкованих Міністерству освіти і науки України) за 2017 рік склали 3139,4 млн. грн., що дозволило завершити бюджетний період без кредиторської заборгованості перед енергопостачальницькими організаціями, виконати всі передбачені законодавством зобов'язання перед соціальними фондами, працівниками та студентами.

Наразі обсяг коштів, передбачений у Державному бюджеті України на 2018 рік для таких закладів освіти, є вкрай недостатнім, істотно меншим від потреби та не забезпечує здійснення цими закладами освіти своїх статутних повноважень. Кошти у сумі 660,9 млн. грн. за загальним фондом заплановані тільки на I квартал поточного року, а за спеціальним фондом взагалі відсутні. Із зазначених 660,9 млн. грн. – 223,9 млн. грн. було перерозподілено з бюджетної програми 2201160 “Підготовка кадрів вищими навчальними закладами III-IV рівня акредитації та забезпечення діяльності їх баз практики”, за рахунок якої фінансуються заклади вищої освіти III-IV рівня акредитації. Нестача бюджетних асигнувань призвела до труднощів із забезпечення на належному рівні функціонування закладів вже протягом січня-березня 2018 року.

Фінансування зазначених закладів освіти у квітні здійснювалось також за рахунок фінансування закладів вищої освіти III-IV рівня акредитації, наближених з грудня на квітень.

Ризики, спричинені недостатнім фінансуванням, вже призвели до складних наслідків у освітній галузі, а у подальшому – створюватимуть ризики для системи фахової передвищої освіти в цілому. Неможливість забезпечення дотримання державних соціальних гарантій у частині виплати працівникам заробітної плати, недостатній обсяг видатків на комунальні витрати можуть вплинути на стабільність роботи закладів, дотримання ними санітарно-температурного режиму (особливо в опалювальний період), можуть спровокувати зриви освітнього процесу. У межах доведених бюджетних асигнувань не вдається передбачити кошти для надання гарантованого державою соціального захисту здобувачам освіти пільгових категорій. Надбавка за престижність педагогічної праці не перевищує 5-ти відсотків, що різко контрастує з аналогічним виплатами педагогічних працівників, оплата праці яких здійснюється за рахунок освітньої субвенції. Різний розмір оплати праці за тотожну викладацьку діяльність у закладах, що перебувають на території однієї адміністративно-територіальної одиниці, але мають різні джерела фінансування, викликає різке несприйняття освітян.

Ця ситуація потребує термінового вирішення шляхом збільшення фінансування закладів вищої освіти, а також розроблення законопроектів з відповідними розрахунками та їх прийняття, що передбачають внесення змін до Закону України “Про Державний бюджет України на 2018 рік” та до Бюджетного кодексу України з метою врегулювання діяльності коледжів і технікумів, які входять до складу закладів вищої освіти як структурні підрозділи.

Наразі Міністерством освіти і науки України підготовлено проект розпорядження Кабінету Міністрів України щодо збільшення видатків для фінансування зазначених закладів освіти на 1100,0 млн. грн. за рахунок освітньої субвенції. За попередніми розрахунками ухвалення рішення Уряду дозволить забезпечити функціонування технікумів та коледжів у структурі університетів, академій та інститутів державної форми власності до вересня поточного року, включаючи проведення вступної кампанії, здійснення розрахунків з працівниками по завершенню навчального року (виплату відпускних та матеріальної допомоги на оздоровлення педагогічним працівникам тощо), здійснити гарантовані законодавством соціальні виплати випускникам з числа сиріт, фінансування безкоштовного пільгового харчування студентів та курсантів тощо, однак це не вирішує в цілому проблем фінансування зазначених закладів освіти в поточному році.

У зв’язку з такою ситуацією, колективи окремих структурних підрозділів університетів і академій вимагають, поряд із запровадженим механізмом входу у структуру закладу вищої освіти, розроблення аналогічного процесу виходу відокремлених структурних підрозділів і оформлення установчих документів юридичної особи, при умові, якщо регіональні органи влади мають певні ресурси для фінансування коледжів і технікумів.

Питання потребує вивчення і прийняття відповідного рішення, оскільки коледжі і технікуми не просто структурні підрозділи, які можна прирівняти до факультетів, кафедр, бібліотек. Як правило, вищі навчальні заклади III-IV рівнів акредитації у своїй структурі коледжів і технікумів не створювали. Кожен технікум чи коледж у відповідний час змінив статус юридичної особи і увійшов структурним підрозділом до складу університету або академії цілісним майновим комплексом з міцною матеріально-технічною базою та сформованим педагогічним колективом. На час входження окремих закладів освіти в структуру вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації діяли інші умови, інша нормативна база і такий конгломерат як комплекс з'єднаних окремих закладів освіти в одне ціле, при якому вони зберігають свої риси й властивості, був взаємовигідний. Фінансування вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації – структурних підрозділів, підпорядкованих Міністерству освіти і науки України, здійснювалося за окремою програмою. Директор коледжу мав певну фінансову, академічну і господарську самостійність. Керівництву і викладачам структурних підрозділів стало можливим швидше отримати науковий ступінь, студенти мали змогу без додаткових проблем і зовнішнього незалежного оцінювання продовжувати навчання на наступних рівнях вищої освіти. У адміністрації університетів і академій теж була своя зацікавленість – зі структурними підрозділами значно збільшувався контингент студентів і відповідно зростав статус такого закладу вищої освіти, при необхідності можна було розміщувати факультети, кафедри на додаткових площах у приміщеннях коледжів, технікумів, училищ.

З 1 січня 2018 року умови фінансування змінилися, тому змінюються і взаємовідносини колективів у деяких закладах освіти.

Відповідно до статті 24 Закону України “Про Державний бюджет України на 2018 рік” передбачена можливість та процедура входження вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації державної власності, що мають статус окремих юридичних осіб, до складу вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації державної власності та зміна їх джерел фінансування. Рішення про це має бути прийнято Міністерством освіти і науки України, Міністерством охорони здоров'я України, Міністерством культури України разом з вищими навчальними закладами I-II та III-IV рівнів акредитації державної власності до 1 червня 2018 року. Проте станом на 27 квітня 2018 року отримано лише одне звернення колективів вищих навчальних закладів про прийняття такого рішення.

Водночас, вищі навчальні заклади I-II рівнів акредитації державної власності без статусу окремих юридичних осіб, що входять до структури вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації державної власності, можуть керуватися тільки статтею 31 Закону України “Про вищу освіту”, яка передбачає можливість реорганізації або ліквідації закладів вищої освіти. Проте процедура виходу вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації, які є структурними підрозділами, зі складу вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації державної власності, та можливість зміни їх джерел фінансування не передбачена нормативно-законодавчими актами.

Водночас потрібно зазначити, що видат технікуму чи коледжу із структури державного університету чи академії зі статусом національного унеможливило Указ Президента України «Про Положення про національний заклад (установу) України» від 16 червня 1995 року № 451/95, яким заборонено органам виконавчої влади передавати закріплене за національними закладами (установами) України майно, що перебуває у державній власності, будь-яким органам, підприємствам, установам, організаціям. Це положення, яке є безперечно позитивним в своїй основі, на момент його внесення не передбачало виникнення різних ситуацій з входженням закладів освіти, окремих юридичних осіб, зі своїм майном до складу національних університетів, академій.

Стосовно контингенту студентів коледжів, технікумів та прирівняних до них училищ потрібно відзначити наступне.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 р. № 511 “Про державне замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів у 2017 році” державне замовлення у 2017 році становило 56523 особи, яке вперше за останні роки було виконано практично в повному обсязі (на 99%).

З метою удосконалення формування державного замовлення, у тому числі за освітньо-кваліфікаційним рівнем молодшого спеціаліста Міністерство освіти і науки підготувало Проект Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про формування та розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів”.

На сьогоднішній день у сфері управління Міністерства освіти і науки України залишається 274 вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації, які є структурними підрозділами (без статусу окремих юридичних осіб) університетів та академій державної форми власності.

Фактичний прийом на навчання за державним замовленням до цих 274 закладів у 2017 році склав 35,8 тис. осіб, у тому числі за денною формою навчання – 32,9 тис. осіб, що становить 64,1 та 64,2 відсотка відповідно до загального обсягу прийому молодших спеціалістів у сфері управління Міністерства освіти і науки України з урахуванням закладів, які передані на фінансування з місцевих бюджетів (55,9 тис. осіб, у тому числі за денною формою навчання – 51,2 тис. осіб).

При цьому, частка державного замовлення 2017 року у закладах, які є структурними підрозділами університетів та академій державної форми власності, зокрема, за спеціальностями: “Дошкільна освіта”; “Початкова освіта”; “Музичне мистецтво”; “Прикладна математика”; “Авіоніка”; “Авіаційний транспорт” становить 100 відсотків. За спеціальностями: “Науки про землю”; “Комп’ютерні науки”; “Галузеве машинобудування”; “Металургія”; “Автоматизація та комп’ютерно-інтегровані технології”; “Електроніка”; “Харчові технології”; “Агрономія”; “Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва”; “Ветеринарна медицина”; “Річковий та морський транспорт” складає від 70 до 80 відсотків.

За розрахунками, здійсненими на основі відповідних статистичних даних, забезпечення умов для реалізації конституційного права громадян на безоплатність загальної середньої, професійно-технічної, вищої, післядипломної освіти та здобуття безоплатної вищої освіти в державних і комунальних вищих навчальних закладах на конкурсній основі буде здійснюватися для випускників 9-х класів 2018 року (з неповною середньою освітою) – 343,3 тис. осіб (денних закладів загальної середньої освіти), що на 16,9 тис. осіб (або на 5,2 відсотка) більше, ніж у 2017 році.

В 2018 році для ефективного використання коштів державного замовлення підготовки за освітньо-кваліфікаційним рівнем молодшого спеціаліста та забезпечення економіки країни фахівцями спеціальностей загальнодержавного значення Міністерством освіти і науки розроблені з урахуванням суспільно-економічної ситуації в Україні та збільшення у 2018 році чисельності випускників закладів базової загальної середньої освіти пропозиції щодо їх переліку та обсягів, що становить для закладів, які є структурними підрозділами університетів та академій державної форми власності, 38,6 тис. осіб, у тому числі за денною формою навчання 35,2 тис. осіб, що на 7,6 та 7,2 відсотка відповідно більше у порівнянні з 2017 роком.

З метою визначення механізму формування та розміщення регіонального замовлення на підготовку фахівців на умовах регіонального замовлення у вищих навчальних закладах державної та/або комунальної власності та запобіганню втрати підготовки фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем молодшого спеціаліста у вищих навчальних закладах I-II рівнів акредитації державної власності, що мають статус окремих юридичних осіб, визначених у додатку № 10 до Закону України “Про Державний бюджет України на 2018 рік”, Міністерством освіти і науки України розроблено проект розпорядження Кабінету Міністрів України “Про внесення змін до розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 994-р”. Наразі, зазначений проект нормативно-правового акту пройшов громадське обговорення та поданий на погодження до заінтересованих центральних органів виконавчої влади. При цьому фінансування державних вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації державної форми власності, які мають статус окремих юридичних осіб, у частині доведення їм регіонального замовлення, не суперечить вимогам законодавства та здійснюється за рахунок передачі відповідних фінансових ресурсів відповідно до частини першої статті 85 Бюджетного кодексу України.

Разом з тим, для врегулювання діяльності та оптимізації розвитку технікумів, коледжів та прирівняних до них училищ, забезпечення їх стабільної роботи центральним і місцевим органам влади необхідно активізувати зусилля у напрямку забезпечення соціально-економічних гарантій громадянам України, визначених Конституцією України та законами України, які взяла на себе держава.

Враховуючи зазначене та пропозиції учасників засідання Комітет **вирішив:**

1. Інформацію Міністра освіти і науки України Гриневич Л.М. щодо стану законодавчого забезпечення функціонування та розвитку закладів фахової передвищої освіти (що за установчими документами мають статус вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації) взяти до відома.

2. Рекомендувати Президентові України:

2.1. Внести зміни до пункту 2 Указу Президента України “Про Положення про національний заклад (установу) України” від 16 червня 1995 року № 451/95, передбачивши можливість виділення вищого навчального закладу I-II рівня акредитації, який раніше було приєднано до державного університету чи академії з статусом національного, в окрему юридичну особу зі збереженням цілісного майнового комплексу, який належав йому до приєднання.

3. Рекомендувати Верховній Раді України:

3.1. Прискорити розгляд законопроектів “Про фахову передвищу освіту”: за №8321, внесеного 24.04.2018 р. народним депутатом України Марченком О.О., та 8321-1, внесеного 08.05.2018 р. народними депутатами України Кремінем Т.Д., Бриченком І.В., для прийняття відповідного рішення.

3.2. Підтримати проект Закону України 7506 від 18.01.2018 “Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо державного фінансування вищих навчальних закладів, які здійснюють підготовку фахівців за професією «артист балету”.

4. Рекомендувати Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти:

4.1. Розглянути на засіданні Комітету 20 червня 2018 року законопроекти “Про фахову передвищу освіту”:

- № 8321, внесений 24.04.2018 р. народним депутатом України Марченком О.О.,

- 8321-1, внесений 08.05.2018 р. народними депутатами України Кремінем Т. Д., Бриченком І.В.

5. Рекомендувати Кабінету Міністрів України:

5.1. Розробити та затвердити Стратегію розвитку фахової передвищої освіти, яка визначатиме чіткий правовий механізм реалізації основних завдань системою закладів фахової передвищої освіти.

5.2. Вжити невідкладних заходів для забезпечення стабільного і достатнього фінансування у 2018 році державних закладів фахової передвищої освіти (вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації) як структурних підрозділів так і зі статусом юридичних осіб.

5.3. Розробити та подати на розгляд Верховної Ради України законопроект щодо внесення змін до Закону України “Про Державний бюджет України на 2018 рік” у частині збільшення бюджетних призначень для технікумів та коледжів - структурних підрозділів університетів, академій та інститутів, а саме:

- за бюджетною програмою 2201160 “Підготовка кадрів вищими навчальними закладами III – IV рівня акредитації та забезпечення діяльності їх баз практики” на суму 2921,8 млн. грн за загальним фондом державного бюджету та 626,9 млн. грн за спеціальним фондом;

- за бюджетною програмою 2201190 «Виплата академічних стипендій студентам (курсантам) вищих навчальних закладів» на суму 112,6 млн. грн за загальним фондом державного бюджету.

5.3. Затвердити відповідні нормативно-правові акти, насамперед перелік спеціальностей загальнодержавного значення за освітньо-кваліфікаційним рівнем «молодший спеціаліст» та зміни до Бюджетного кодексу України і Закону України “Про Державний бюджет України на 2018 рік” з метою забезпечення фінансування підготовки фахівців для загальнодержавних потреб, починаючи з 2018-2019 навчального року.

5.4. Прискорити затвердження нормативно-правових актів для формування та розміщення державного (для спеціальностей загальнодержавного значення) і регіонального замовлення фахівців, підготовку яких здійснюють технікуми, коледжі та прирівняні до них училища, зокрема, зміни до проекту розпорядження Кабінету Міністрів України “Про внесення змін до розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 994-р”.

5.5. Вжити заходів щодо недопущення закриття чи перепрофілювання технікумів, коледжів і прирівняних до них училищ (вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації) державної форми власності, що мають статус окремих юридичних осіб.

5.6. Запровадити дієве багатоканальне і багаторівневе фінансування закладів фахової передвищої освіти, за рахунок передусім державного бюджету та бюджетів місцевих громад, а також коштів громадських, благодійних і міжнародних організацій тощо, у рамках якого зокрема передбачити:

- державне фінансування капітальних видатків державних закладів освіти: технікумів, коледжів і прирівняних до них училищ;

- підвищення заробітної плати педагогічним працівникам технікумів, коледжів і прирівняних до них училищ, з метою встановлення соціальної справедливості та збереження престижності праці викладачів, які забезпечують фахову освіту;

- фінансування підготовки фахівців на умовах регіонального замовлення у технікумах і коледжах, що є структурними підрозділами університетів, академій;

- фінансування за окремою державною програмою освітньої субвенції на здобуття загальної середньої освіти в технікумах і коледжах, що є структурними підрозділами університетів, академій;

- державну підтримку інших науково-обґрунтованих видатків для розвитку закладів освіти.

5.7. Увести зміни до Бюджетного кодексу України, запровадивши субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам на підготовку кадрів у закладах фахової передвищої та професійної (професійно-технічної) освіти для забезпечення реалізації конституційного права громадян на освіту.

5.7. Внести зміни до Закону України “Про військовий обов'язок і військову службу” щодо надання відстрочки від призову на строкову військову службу студентам закладів фахової передвищої освіти заочної форми навчання.

5.8. Здійснити правове регулювання системи управління фаховою передвищою освітою з метою унормування розподілу повноважень з управління та контролю за діяльністю вищих навчальних закладів I-II рівня акредитації між центральним і регіональними органами влади.

5.9. Забезпечити економічні методи стимулювання роботодавців у разі їх фінансових витрат, спрямованих на зміцнення навчально-матеріальної бази або інших видатків на підготовку кадрів у державних та комунальних закладах освіти, в тому числі, зменшення частини податку на прибуток.

5.10. Законодавчо встановити преференції для підприємців щодо надання оплачуваної навчальної практики та першого робочого місця кваліфікованим випускникам закладів освіти.

5.11. Вивчити питання та надати пропозиції щодо законодавчого врегулювання механізму та умов виведення зі складу державних вищих навчальних закладів технікумів і коледжів, що є їх структурними підрозділами.

5.12. Організувати опрацювання галузевими міністерствами та відомствами змін і доповнень до довідників кваліфікаційних характеристик професій працівників з відповідним внесенням нових професій до Національного класифікатора України “Класифікатор професій ДК 003:2010”, залучивши до складу відповідних робочих груп представників закладів вищої, фахової передвищої та професійної (професійно-технічної) освіти.

5.13. Сприяти розвитку державно-приватного партнерства та бізнес-партнерства з метою дієвого соціального діалогу у сфері фахової передвищої освіти.

5.14. Забезпечити ефективне прогнозування основних напрямів розвитку людського капіталу, зокрема, шляхом:

- визначення пріоритетів економічного розвитку країни з метою завчасної підготовки професійних кадрів;
- забезпечення коротко- і середньострокового прогнозування розвитку ринку праці з метою складання та ведення балансів трудових ресурсів;
- формування середньострокової потреби у кваліфікованих працівниках за професіями, спеціальностями і в регіональному розрізі для врахування при формуванні державного і регіонального замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів.

6. Рекомендувати Міністерству освіти і науки України:

6.1. До 20 червня 2018 року здійснити узгодження та поетапне доопрацювання робочою групою альтернативних законопроектів про фахову передвищу освіту з метою напрацювання єдиного узгодженого проекту Закону України “Про фахову передвищу освіту”.

6.2. Здійснити заходи щодо стандартизації змісту освіти, ліцензування та акредитації закладів фахової передвищої освіти, затвердивши відповідні нормативно-правові акти.

6.3. Продовжити термін дії чинних сертифікатів про акредитацію технікумів, коледжів та прирівняних до них училищ до моменту правового врегулювання акредитації закладів фахової передвищої освіти.

6.4. Розробити план заходів з реформування вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації, що здійснюють освітню діяльність за педагогічним і медичним напрямками для підвищення якісного складу педагогічних і науково-педагогічних працівників, модернізації навчально-матеріальної бази з метою збереження їх надбання та підвищення рівня надання освітніх послуг до першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, оскільки у кваліфікаційних вимогах до педагогічних працівників передбачено виключно наявність вищої освіти, а до працівників медичної галузі - переважно вищої освіти.

6.5. Для координації роботи та розвитку фахової передвищої освіти у складі Міністерства освіти і науки України створити структурний підрозділ фахової передвищої освіти.

6.6. Розробити та затвердити нормативно-правову базу для впровадження дуальної освіти на рівнях професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти.

6.7. Внести зміни до нормативних актів, що регламентують порядок фінансування технікумів і коледжів, які є структурними підрозділами вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації, з метою виділення окремих статей видатків на їх фінансування.

6.8. Розглянути питання та передбачити в умовах прийому до технікумів, коледжів і прирівняних до них училищ (ВНЗ I-II р. а.) надання права особам, які мають стаж роботи не менше трьох років у відповідній галузі, вступати на заочну форму навчання з відповідної спеціальності за результатами фахових вступних випробувань (фаховий іспит, іспит з української мови).

6.9. Відродити та удосконалити програми підготовки викладачів для закладів фахової передвищої та професійної освіти у закладах вищої освіти.

7. Рекомендувати Міністерству економічного розвитку і торгівлі України:

7.1. При формуванні показників державного замовлення передбачити обсяг державного замовлення на підготовку фахівців за визначеними спеціальностями державного значення вищими навчальними закладами I-II рівня акредитації, що фінансуються за рахунок державного і місцевого бюджетів, а також фінансування за рахунок загального фонду державного бюджету на підставі державного замовлення двох державних вищих навчальних закладів I-II рівня акредитації, що мають статус окремої юридичної особи, де навчаються студенти з інвалідністю зі всієї України.

8. Рекомендувати обласним, Київській міській державним адміністраціям:

8.1. Не допускати звуження автономії закладів освіти, яка полягає в їх самостійності, незалежності та відповідальності у прийнятті рішень щодо академічних (освітніх), організаційних, фінансових, кадрових та інших питань діяльності.

8.2. Здійснювати маркетингові дослідження регіонального ринку праці з метою визначення перспективних спеціальностей та проведення прогностичних заходів щодо розвитку навчальних закладів з урахуванням запитів ринку праці

8.3. Сприяти упровадженню елементів дуальної освіти та укладенню договорів між роботодавцями та закладами освіти про проходження практики та працевлаштування випускників, що допоможе подолати розрив між теорією і практикою, освітою й виробництвом, підвищить якість підготовки фахівців та забезпечить їх першим робочим місцем.

9. Це Рішення Комітету Верховної ради з питань науки і освіти скерувати до Адміністрації Президента України, Кабінету Міністрів України, Міністерства фінансів України, Міністерства освіти і науки України, обласних, Київської міської державних адміністрацій для відповідного реагування та використання в роботі.

10. Контроль за виконанням Рішення Комітету покласти на Голову підкомітету з питань позашкільної, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої освіти та освіти дорослих Констанкевич І.М.

**Перший заступник
Голови Комітету**

О.В. Співаковський